

Ungdom forsker på ungdom

Levanger vgs

Holbergprisen i skolen

Problemstilling: Hvordan har utvekslingsopphold i utlandet påvirket holdninger, atferd og karrierevalg hos den enkelte elev?

Holdninger, atferd og karrierevalg hos utvekslingselever.

Stadig flere ungdommer velger å delta i utvekslingsprogrammer, noen uker eller måneder i utlandet. Det å ha et opphold i utlandet i løpet av videregående skole, kan både være nyttig for videre studier hjemme og det bidrar til å gi en internasjonal utdanning. Et opphold i utlandet vil kunne virke positivt inn på fremtidige yrkesmuligheter, samtidig som det vil heve språkkunnskapene til det bedre. Nå som arbeidsmarkedet stadig blir mer og mer internasjonalt rettet, vektlegges språkkompetanse og internasjonal erfaring i økende grad.

Noe av dette har vi sett på i forskningsprosjektet vårt, der hovedproblemstillingen har vært: Hvordan har et utvekslingsopphold i utlandet påvirket holdninger, atferd og karrierevalg hos den enkelte elev?

Vi har jobbet med dette som et klasseprosjekt i studieretningsfaget Samfunnskunnskap i VK1, der alle 24 elever har deltatt i prosessen. Det vil si at vi har ett felles produkt. Vi har hatt to måneder på oss i dette arbeidet, og det har nok satt mange begrensninger.

Fire elever fra Levanger videregående skole på et utvekslingsopphold i Dongobesh i Tanzania gjennom programmet Vennskap Nord-Sør.

Metode

Vi har brukt to hovedmetoder; spørreundersøkelse (gjennom spørreskjema) og intervju. Vi har sendt spørreskjema til alle elever fra Levanger vgs. som har vært på utvekslingsopphold i utlandet de siste 5 årene, det vil si fra og med skoleåret 2001/2002. Vi var nødt til å avgrense undersøkelsen av praktiske årsaker, og det måtte være mulig å spore opp elever som hadde

vært med på utveksling. I 2002 kom det dessuten i gang et prosjekt ved skolen vår under programmet Vennskap Nord-Sør og siden da har 4 elever hvert år vært på et 2 ukers opphold ved Dongobesh Secondary School i Tanzania.

Vi har definert utveksling i undersøkelsen vår som opphold i utlandet av minimum 2 ukers varighet som en del av et internasjonaliseringsprogram og at det hele foregår gjennom skolen (vedlegg 1). Mange av elevene har vært på en 2 ukers utveksling gjennom programmene Vennskap Nord-Sør, Comenius og EYP. Disse utvekslingene har kommet som ledd i et større undervisningsopplegg ved skolen. Dette er naturligvis et viktig moment fordi det ikke bare trenger å være selve utvekslingen som har påvirket elevene, men også undervisningen rettet opp mot dette.

Bilder fra et utvekslingsopphold i USA.

Spørsmålene vi har stilt har vært nøye planlagt og godt gjennomtenkt. Spørreskjemaene (se vedlegg 2) ble delt opp i en bakgrunnsdel, slik at vi kunne kartlegge bakgrunnen til personen som svarte på skjemaet. Så kom de forskjellige hoveddelene om påvirkning av holdninger, atferd og karrierevalg. Vi avsluttet med en generell del som ikke gikk på endringer. Det siste for å se om det var noe spesielt med de som har vært på utvekslingsopphold sammenlignet med de som ikke hadde vært det. Spørreskjemaet inneholdt til sammen 32 spørsmål. Alle hadde svaralternativer som kunne analyseres i statistikkprogrammet NSD-stat.

Spørreskjemaene, sammen med et følgeskriv fra skolen (vedlegg 4), ble sendt til alle 60 elevene som hadde deltatt i et utvekslingsprogram, hvorav 43 svarte.

I tillegg ble et skjema med alle spørsmålene som ikke dreide seg om endringer ved utenlandsoppholdet sendt ut til elevene i en klasse (se vedlegg 3). Dette var 7 spørsmål.

Klassen ble ikke tilfeldig valgt ut, men vi fant en 2. klasse der ingen av elevene hadde vært på noen form for utveksling.

Et problem man ofte støter på ved bruk av spørreskjemaer, er at det alltid er noen som er useriøse når de svarer på skjemaet. Heldigvis var ikke dette et problem. Alle skjemaene vi mottok var troverdige og vi hadde ingen grunn til mistanke om tull. Vi tror nok at elevene syntes det var verdifullt å kunne bidra i en slik undersøkelse.

Vi utførte også fire intervjuer med elever fra tidligere utvekslingsopphold. Dette for å kunne gå dypere inn i en enkeltpersoners opplevelser og få høre saken enda mer personlig. Det er jo også interessant å få høre en persons litt dypere meninger, og kunne utdype forandringene personen har gjennomgått mer detaljert. De fire elevene hadde vært i Tanzania, Belgia, England, USA og Korea. En av disse hadde vært i hele tre land: Tanzania, USA og Korea.

Man får venner og stifter bekjentskap med mennesker fra andre kulturer, noe som har mye å si for den personlige utviklingen. Her også fra utveksling i USA.

Datainnsamling

Datainnsamlingen var omfattende og arbeidskrevende og tok lengre tid en planlagt. Vi delte oss inn i grupper og arbeidsoppgavene måtte fordeles. Noen lagde spørsmål til spørreskjemaer, noen måtte finne adressene til personene som skulle svare på spørreskjemaene og andre lagde og utførte intervjuer.

Arbeid fra perioden. Sending av spørreskjemaer og adresseskriving.

Under datainnsamlingen møtte vi selvfølgelig på uforutsette hindringer. De som skulle finne adresser opplevde blant annet at enkelte var svært vanskelig å finne på grunn av flytting; noen hadde blant annet flyttet til utlandet. Ellers oppsto det også en del tull med antall konvolutter som skulle hentes, skrives på og sendes. Vi måtte ha frimerker til konvoluttene og hele innholdet måtte veies for ikke å overskride 20 gram. Dette var ikke mulig å få til. Innholdet var så tungt, så vi ble nødt til å sette på flere frimerker, noe som førte til ekstra arbeid. Ellers klarte vi å sørge for at det som skulle sendes tilbake, i svarkonvoluttene, ikke veide over 20 gram.

Gjennom hele denne perioden var vi veldig flinke til å fordele arbeidsoppgavene slik at alle hadde noe å gjøre til enhver tid. Tålmodighet var en viktig faktor, i tillegg til at vi jobbet effektivt og flittig med arbeidsoppgavene våre. Etter hvert ble det tid for å analysere det innsamlede materialet. Vi satte oss ned for å vurdere om de undersøkelsene vi hadde foretatt var pålitelige, om vi hadde spurt et representativt utvalg og selvfølgelig vurdere om vi kunne stole på det elevene hadde svart. Hva viste egentlig undersøkelsen i sin helhet? Var det systematiske tendenser og hvordan kunne disse tendensene forklares?

Intervju av en elev som har vært i Belgia i to uker.

Statistikkprogrammet NSD-stat ble brukt til å legge inn resultatene av spørreskjemaene. Noen elever la programmet inn på PC-en sin, og jobbet med å sette opp statistikker. Alt i alt har vi jobbet effektivt med prosjektet. God arbeidsfordeling i tillegg til effektivitet og engasjement har hatt mye å si for det ferdige produktet.

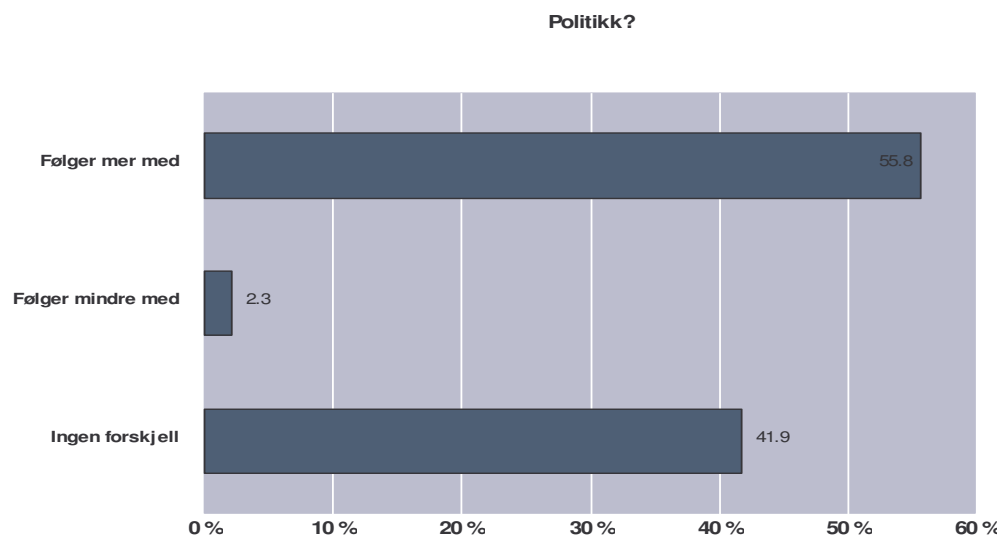
Mer interessert i politikk og mer tolerant etter utvekslingsoppholdet

Ett av punktene vi valgte å se nærmere på i spørreundersøkelsen var endringene i utvekslingselevenes holdninger. Av de 43 elevene som har svart på spørreskjemaet, har 34 vært på kortere utenlandsopphold (opp til 3 uker), mens 9 har vært på lengre utenlandsopphold (over 3 måneder). Det er ikke sikkert at et kortere utenlandsopphold i seg selv vil påvirke elevene i sterk grad, men i de fleste tilfeller er dette en del av et større undervisningsprosjekt. F.eks Valgfag Nord-Sør for elever som har vært i Tanzania og begynneropplæring i flamsk for de elevene som har vært i Belgia. Det er grunn til å tro at dette også må ha hatt sterk betydning for endringer av holdninger, atferd og karrierevalg.

Politikk

Over halvparten av de som har vært på utenlandsopphold sier at de følger mer med i norsk politikk enn de gjorde før. Ca 1/3 av de spurte har blitt mer positive til det politiske systemet i Norge. Nesten 4/5 av de spurte sier at de har blitt mer positive til Norge og den levestandarden vi har.

Figur 1. Hvordan har utenlandsoppholdet forandret holdningen til politikk?

Norge er et veldig rikt land, og alle som bor her er veldig heldige. Men kanskje trenger vi å se hvordan forholdene er i andre land, for å innse hvor godt vi faktisk har det. Riktignok finner ikke alle utvekslinger sted i fattige land, men mange av de landene som blir besøkt har dårligere økonomi enn Norge.

Fra intervjuene:

En av våre informanter var på et 3 måneders opphold i Korea. Der var disiplin langt viktigere enn i andre land. Der var ikke pedagogikken kommet særlig langt i forhold til Europa. Ved flere tilfeller ble elever slått om de gjorde noe som ikke svarte til lærerens forventninger. Å komme tilbake til Norge var virkelig en lettelse, siden man da fikk lov til f. eks. å gå i timene. Å oppleve en slik kontrast, får de aller fleste til å sette mer pris på det samfunnet vi har i Norge.

Innvandring

Vi hadde forventet at synet på innvandrere skulle endre seg for de som hadde deltatt i et

utvekslingsprogram. Det var derfor overraskende da det viste seg at kun 1/3 hadde blitt mer positive. De resterende 2/3 hadde ikke endret meninger om innvandring i det hele tatt. En mulig forklaring på dette er at de som drar på utveksling allerede har en positiv innstilling til innvandring.

Undersøkelsen viser også at det foregår større endring hos jenter enn hos gutter.

Vi så også nærmere på utvekslingselevenes holdninger til innvandrerulturen i Norge. Nesten halvparten av elevene har blitt mer interessert i kulturene, mens resten oppgir at de ikke har endret syn. Over halvparten av jentene oppgir at de er blitt mer interesserte i innvandrerkultur, i motsetning til at bare 1/4 av guttene sier det samme.

Fra intervjuene:

Noen kommenterte at synet nordmenn har på innvandrere ikke er særlig realistisk. I England er situasjonen for øvrig en helt annen. Der har man mye indisk innvandring (man har nærmest fått en egen indisk kultur). Vi spurte om hans syn på dette har endret seg.

"Nei det vil jeg ikke si. Men f. eks om du bor i England så er innvandringen mer tydelig, langt mer integrert. Har vel ikke forandret mitt eget syn på dette, men ser at nordmenns syn ikke er helt realistisk."

En ting er sikkert: forståelse kommer med erfaring! De fleste forventet seg en erfaring og de fleste fikk det. Elevene ble mye mer språklig orientert og bevisst på kontrastene i verden.

Religion.

Tendensene til endring gjør seg også gjeldende i synet på religion. 1/3 har blitt mer tolerante ovenfor fremmede religioner. De som har vært på utenlandsopphold i Afrika er den mest påvirkede gruppen.

Fremmedspråk.

Vi undersøkte også utvekslingsstudentenes syn på fremmedspråk. Hele 84 % oppgir at de er mer interessert i fremmedspråk enn tidligere. Guttenes interesse er den som øker mest, men ingen ble mindre interessert i fremmedspråk av utenlandsoppholdet. Et annet interessant moment er at alle som dro til Afrika er blitt mer interessert i fremmedspråk, samtidig som 3/4 av de som reiste til Vest-Europa sier det samme.

Liten endring av atferd

Vi tenkte det kunne være interessant å undersøke hvordan utvekslingselevene i følge dem selv hadde forandret sin atferd, og inkluderte 6 spørsmål om dette i spørreskjemaet som vi sendte ut.

Vi hadde vel forventet visse utslag, siden mange av landene og verdensdelene det gjaldt, er nokså forskjellige fra Norge, og mange elever var borte opp til et år. Det viste seg at dette ikke stemte, og de fleste atferdsvaner har ikke blitt noe særlig forandret. Verken når det gjelder alkoholvaner, treningsvaner og klesvaner, er det merkbare forandringer. Dette kan jo også være interessant, spesielt når det gjelder alkohol, da mange av utvekslingselevene dro til land med et mer liberalt syn på alkohol.

Høfligheten har heller ikke forandret seg noe særlig til det fleste, noe som også kan være interessant. Vi hører ofte at folk i andre land, og særlig i fattige land i for eksempel Afrika, er generelt mer høflig enn nordmenn. Hvis dette er riktig, har det i så fall ikke påvirket utvekslingselever i noen særlig stor grad. Den eneste merkbare forskjellen finner vi blant elever som dro til Vest-Europa; litt over halvparten av dem har i følge dem selv blitt mer høflig, og i land i Vest-Europa er folk kanskje også kjent for å være mer høflige enn oss i Norge.

Økonomi og matvaner var de faktorene som var blitt forandret mest. Nesten 1 av 3 elever sier de har blitt mer økonomiske, og av de som var på et langt utvekslingsopphold, det vil si over tre måneder, sier over halvparten (rundt 56 %) at de har blitt mer økonomiske enn før. De fleste av elevene som var borte såpass lenge, dro til Nord-Amerika eller Vest-Europa, og dette kan si litt om pengevaner i Norge i forhold til landene i disse verdensdelene.

Litt over halvparten sier også at de prøver flere nye matsorter nå enn før. Dette gjelder spesielt elever som dro til Afrika, der rundt 2 av 3 sier at de er mer positive til andre matsorter. Dette kan komme av at maten i Norge er veldig forskjellig fra maten i de fleste land i Afrika, og at elevene gjennom oppholdet fikk prøve mat de ikke var vant med, og antakelig da synes dette var positivt. Som det var grunn til å tro, er det størst utslag blant elevene som var borte i over tre måneder.

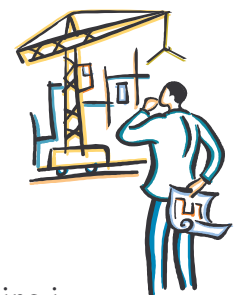
Utdanning i retning språk og samfunnsfag

Stor påvirkning i retning språkfag:

Over halvparten sier at de har blitt påvirket i retning språkstudier. Vi kan si at dette er et forventet resultat. Disse elevene har fått brukt språk og kommunisert med folk i landene de har besøkt.

Liten påvirkning i retning realfag/ingeniør:

Undersøkelsen viser at det er forholdsvis få som har endret sin holdning til utdanning i retning realfag/ingeniør (8 % av guttene og 13 % av jentene).

Stor påvirkning i retning samfunnsfag:

Undersøkelsen sier oss at 50 % har endret sin holdning i forhold til å ta en utdanning i retning samfunnsfag, uavhengig av kjønn. Dette er et interessant resultat i og med at prosenten er såpass stor. Forklaringen kan være at man etter et utvekslingsopphold er blitt mer samfunnsengasjert. Man har gjennom oppholdet fått oppleve andre samfunn, sett at samfunnsforholdene rundt omkring i verden er svært forskjellige og på denne måten kanskje har blitt mer interessert i det og forandret sin holdning til samfunn og en utdanning på dette feltet.

Noe påvirkning i retning helse/sosialfag:

Undersøkelsen viser at ingen gutter, men 22 % av jentene har blitt mer interessert i en utdanning i innen helse/sosialfag. Også dette er et interessant funn i og med at det var ingen gutter som hadde forandret holdningen. Forklaringen er nok ganske naturlig. Flere jenter er interessert i helse/sosialfag enn gutter. Etter å ha vært på et slikt prosjekt, kan endringen bli større ved det man opplever innenfor punktet helse/sosialfag. Opplevelsene kan ha bidratt til at man tenker mer over det med leveforhold og levestandard i ulike deler av verden.

Fra intervjuene:

Et spørsmål man gjerne stiller seg selv er: Hvorfor ønsker ungdom å dra til utlandet og hvilke erfaringer får de? En av informantene våre var på utveksling i England. Der bodde han først i en familie som ikke helt levde opp forventningene.

"Jeg hadde problemer med å finne vertsfamilie. De tok godt imot meg, men jeg fikk ikke det jeg trengte av mat med mer. De hadde ikke god økonomi siden de gikk på trygd. Senere fant jeg meg ny vertsfamilie."

Selv om han møtte på en del vanskeligheter, ser han i dag tilbake på besøket som en opplevelse han aldri kunne tenke seg foruten. Faktisk vendte han tilbake og tok utdanning på universitet. Om dette hadde påvirkning på karriere i senere tid var han ikke sikker på, men det kunne det godt. Det at vertsfamilien gikk på trygd ble gjort bevisst siden arbeid ikke var så interessant. Det var ikke store forskjellen på lavtlønnsarbeid og trygd.

Mange flere ønsker å jobbe internasjonalt

Stor påvirkning i retning arbeid utenlands

Undersøkelsen vår viser også at dette punktet gav et interessant resultat. Svært mange har endret sin holdning til jobb/jobplaner. De er blitt mer positive til å arbeide utenlands (66 % av guttene og 74 % av jentene) Forklaringen kan være at man har blitt mer positiv til arbeid utenlands når man har reist mer og deltatt i internasjonaliseringsprosjekt.

Stor påvirkning i retning internasjonalt solidaritetsarbeid og politisk arbeid.

Av undersøkelsen kommer det fram at det er stor forskjell på kjønnene, 8 % av guttene og 52 % av jentene, er blitt påvirket mer i retning internasjonalt solidaritetsarbeid/hjelparbeid.

Undersøkelsen sier også at 16 % av guttene og 48 % av jentene har blitt påvirket av jobb eller jobbplaner i retning internasjonalt politisk arbeid etter å ha vært på utenlandsoppholdet. Dette kan forklares med at jentene ikke er så opptatt av politikk fra grunnen av, i hvert fall i mindre grad enn guttene. Når man får oppleve ting som dreier seg om dette, er det fort å skifte mening. Mange reagerer også på urettferdighet som vi dessverre finner noen steder i verden.

Fra intervjuene:

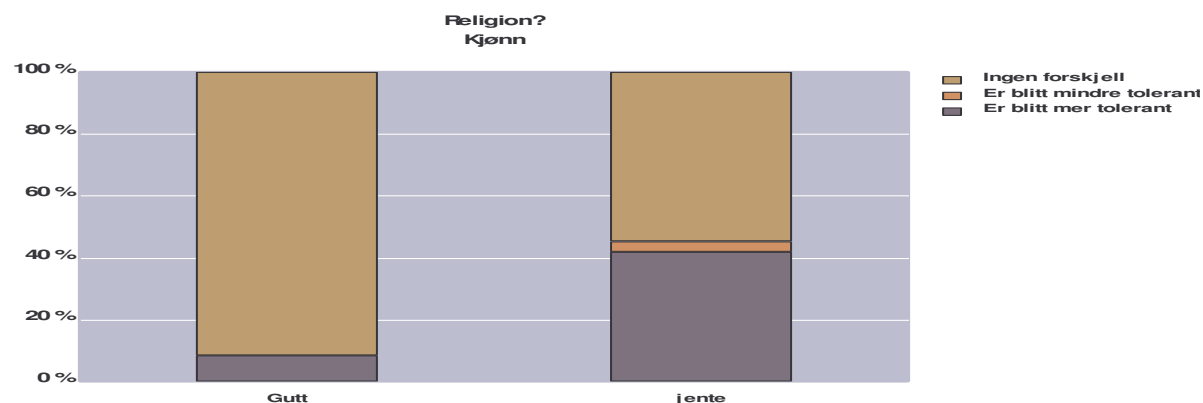
De fleste følte ikke noen stor påvirkning av karrierevalg, men ble mer språklig interessert. Stort sett alle ble mer bevisst på hvor godt Norge står økonomisk sett, og følte seg mer takknemlig for skolesystemet etter de vendte hjem.

Det virker som at dette var en betydningsfull erfaring. Mange ble overrasket over hvor mye utdanning betyr for ungdom i andre land, som f. eks Korea og England, der leksearbeid hadde langt høyere prioritet. I Norge har vi langt mer frihet og flere muligheter, og det er mer åpent for ungdom med innspill i hverdagen. Når de erfarte disiplinen andre steder så de klart kontrasten. Dette ble møtt med litt negativ holdning, sannsynligvis siden vi er mer vant til et fritt samfunn der vi selv råder over hvor mye tid vi setter av til skolen. Flere av intervjuobjektene syntes faktisk at norsk ungdom er bortskjemt i forhold til ungdom i andre land. Det positive med dette var at elevene som arbeidet hardt for karakterene fikk gode resultater som gjengjeld.

Jentene blir påvirket mest

Undersøkelsen vår viser at jentene blir klart mest påvirket. Dette gjelder både holdninger, atferd og karrierevalg. Over halvparten av jentene sier at de er blitt mer interessert i innvandrerkulturer i Norge og mer positiv til innvandring til Norge, mot bare 1/4 av guttene. Ca halvparten av jentene sier at de har endret sitt syn på religion, mot bare 8 % av guttene. 2/3 av jentene sier de prøver mer nye matsorter, mens bare 1/3 av guttene sier det samme. Hva kan grunnen være?

Figur 2. Toleranse overfor religion etter kjønn.

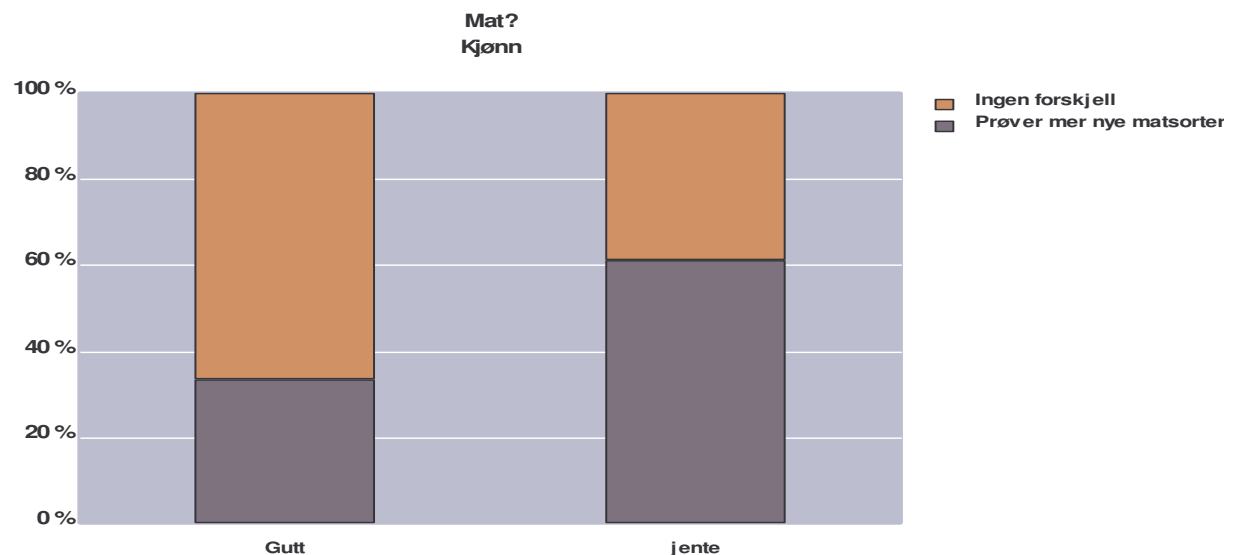
Det er langt flere jenter enn gutter blant informantene våre. Dersom svarene er representative er det 72,1 % jenter og 27,9 % gutter. Noe av denne forskjellen kan forklares ved at de fleste internasjonaliseringsprogrammer ved skolen vår foregår på allmennfaglig studieretning, der jentene er i flertall. Jentene er nok også mer interessert i reiseliv og ikke minst mer opptatt av å oppdage nye sider av verden.

En grunn til at jenter blir mer påvirket enn gutter kan være at jentene er mer åpne overfor holdningsendring og atferdsendring. Jentene oppsøker også i større grad det fremmede og det spennende. Jentene er flinkere til å tilpasse seg nye omgivelser og til å ta dette innover seg.

Gutter, på den andre siden, er mer opptatt av å holde på sitt eget selvilde. Det er viktig for dem å sette grenser rundt seg selv. Mye tyder på at gutter definerer seg selv ut fra disse grensene.

Der guttenes grenser er faste, er jentenes grenser flytende. Dette gjør at et utenlandsopphold påvirker kjønnene på to vidt forskjellige måter. Figur 2 og 3 illustrerer disse forskjellene.

Figur 3. Tilbøyelighet til å prøve nye matsorter etter kjønn.

Afrika påvirker klart mest

Det er kanskje ikke så overraskende at Afrika påvirker mest. Dette er et gjennomgående trekk i undersøkelsen. F. eks. er alle som dro til Afrika blitt mer interessert i fremmedspråk, 4/5 er

blitt mer positive til Norge og leveforholdene der, 2 av 3 sier de prøver flere nye matsorter, svært mange er blitt mer tolerante overfor religion, mens utslagene er langt mindre for de som dro til Europa og Amerika. Årsakene er nok flertydige. I Afrika er det nok størst kulturell forskjell. Dette har ført til at de elevene som dro til Afrika i større grad enn de andre elevene har fått oppleve en kultur som er forskjellig fra den norske de er vant til. Det er også viktig å ta med at de fleste av elevene som dro til Afrika på utvekslingsprosjekt, er jenter. Vi har før nevnt at jentene blir påvirket mest. Grunnen til at jentene lar seg påvirke mer innenfor den kulturelle delen, er litt vanskelig å forklare. En mulig grunn er nok at jentene tar dette med kultur og forskjeller innenfor kultur mer innover seg enn guttene. Kanskje er det også en spesiell gruppe av elever som søker seg nettopp til Afrika gjennom et slikt utenlandsopphold. Denne gruppen kan være de elevene som er mest opptatt av kultur og forskjeller innenfor kultur. Dermed er det også denne gruppen som blir påvirket mest.

Tabell 1. Mer eller mindre tolerant overfor religion ut ifra hvilken del av verden elevene dro til. I denne tabellen må vi utelukke Øst-Europa, Nord-Amerika og Sør-Amerika fordi det er for få informanter. Derimot ser vi klare utslag når vi sammenligner Vest-Europa og Afrika.

	Vest-Europa	Øst-Eur..	Afrika	Nord-Am..	Sør-Ame..	Sum
Er blitt mer tolerant	13.6	0.0	50.0	66.7	100.0	32.6
Er blitt mindre tolerant	0.0	0.0	6.3	0.0	0.0	2.3
Ingen forskjell	86.4	100.0	43.8	33.3	0.0	65.1
Sum	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
N=	22	1	16	3	1	43

Uttekslingselever er mer politisk interessert.

Interesse for norsk politikk.

For å svare på dette spørsmålet må vi se nærmere på svarene vi fikk fra de som har vært på utveksling og sammenligne med svarene fra de som ikke har vært det.

Når vi skulle sammenlikne resultatene angående interesse for norsk politikk, var det lett å se at de som hadde vært på utveksling var mye mer interessert i norsk politikk enn de andre. Nesten 2/3 av de som hadde vært på utveksling var ganske interessert i norsk politikk, mens bare 1/5 av den andre gruppen hadde en tilsvarende interesse.

Det kan naturligvis være flere årsaker til denne differansen. Alder kan være en faktor. De vi spurte av de som hadde vært på utenlandsopphold var i gjennomsnitt eldre enn de andre, og det kan jo være slik at man blir mer bevisst på hvordan samfunnet fungerer jo eldre man blir, og dermed mer opptatt av norsk politikk. Likevel velger vi å tro at denne differansen også har en sammenheng med erfaringer fra internasjonaliseringsprogrammet de har deltatt i.

Ikke bare interesse for norsk politikk var relevant for denne delen av undersøkelsen. Vi ville også finne ut litt angående politisk ståsted. Dette gjorde vi ved å spørre deltakerne i undersøkelsen hvor de befant seg på en politisk skala fra 1 til 10, der 1 ville være lengst til venstre i politikken.

Av de som ikke hadde vært på utenlandsopphold, plasserte over halvparten seg på høyre siden av skalaen vår. Under 1/4 plasserte seg på den venstre siden, mens de resterende krysset av for ”vet ikke”. Av de som hadde erfaring fra utveksling, hellet tallene mer mot den venstre siden av skalaen.

Vi kan ikke være sikre på hva grunnen til denne forskjellen er, men kanskje kan man dra paralleller til innvandringspolitikken i Norge. Den har vært mye omtalt de siste årene, og du trenger ikke være alt for interessert i norsk politikk for å se at venstresiden er mer åpne for å ta inn flere innvandrere til Norge, enn det høyresiden er. Vi sitter nok med en følelse av at de som har vært på utveksling er blitt mer kjent med andre kulturer, og med det ikke like lett skaper seg fordommer.

Interesse for internasjonal politikk (Irak, Libanon, osv)

*Tabell 2. Elever som har deltatt i et utvekslingsprogram.
Følger du godt med i internasjonal politikk, som for eksempel krigen i Irak, Libanon og Afghanistan, situasjonen i Sudan og lignende?*

Kategorinavn	Kode	Antall	%Alle	%Gyldige
Svært godt	1	10	23.3	23.3
Ganske godt	2	21	48.8	48.8
Ikke spesielt godt	3	9	20.9	20.9
Ikke i det hele tatt	4	2	4.7	4.7
Vet ikke	5	1	2.3	2.3
Sum		43	100.0	100.0

Tabell 3. Elever som ikke har deltatt i et utvekslingsprogram.

Følger du godt med i internasjonal politikk, som f.eks. krigen i Irak, Libanon og Afgahnistan, situasjonen i Sudan o.l.?

Kategorinavn	Kode	Antall	%Alle	%Gyldige
Svært godt	1	0	0,0	0,0
Ganske godt	2	11	50.0	50.0
Ikke spessielt godt	3	8	36.4	36.4
Ikke i det hele tatt	4	2	9.1	9.1
Vet ikke	5	1	4.5	4.5
Sum		22	100.0	100.0

Resultatene vi fant her pekte i samme retning som resultatene vi fant når vi undersøkte interesse for norsk politikk, selv om differansen ikke var like stor.

Som vi har vært inne på tidligere, kan det her være spørsmål om ”høna og egget problematikk”. Hva kom først? Det ikke sikkert denne differansen skyldes utenlandsopphold. Differansen kan like gjerne skyldes at flere av de som dro på utveksling, fra *før av* var mer interessert i andre kulturer, internasjonale problemstillinger og liknende, og at dette faktisk var grunnen til at *de selv* meldte seg på de ulike utvekslingsprogrammene.

Men hvis vi går ut i fra at denne differansen også skyldes erfaringer fra utvekslingsopphold, kan vi tenke oss flere grunner til dette. Mange av de som har reist til utlandet, har reist til land som også omtales i media. Dette at de faktisk har vært i landet, kan føre til at de får en større nærhet til det som diskuteres, og ikke har like stor distanse til det.

Oppsummering og konklusjon.

Antakelig er det slik at utvekslingen har vært en overgangsperiode for mange, eller i alle fall en del av overgangsperioden mellom barn og voksen. De fleste møter ny kunnskap og flere forandringer på utveksling, og får på den måten kanskje mer kunnskap om seg selv, samtidig som de selv forandres. Kanskje er ikke utvekslingen bare en reise fra et land til et annet eller en kultur til en annen for elevene, men også en reise i dem selv.

Vi har merket at elever som drar på utveksling blir påvirket av oppholdet. Det har ikke vært like store utslag når det gjelder alle faktorene, men enkelte ting har tilsynelatende blitt svært

forandret. Spesielt virker det som om interessen til det utenlandske eller internasjonale, altså det som kan virke fremmed og ukjent for noen, har økt. Dette er egentlig å forvente. På en annen side, mange elever som drar på utveksling er antakeligvis allerede ganske interessert i disse tingene, og det er kanskje derfor de velger å dra på et slikt opphold i utgangspunktet.

Som nevnt i rapporten, er det Afrika som har påvirket de fleste mest. Grunnene til dette (som forøvrig også er nevnt) er åpenbare; Afrika er såpass forskjellig fra Norge på de fleste plan, og det er ikke så rart at et møte med en helt annen kultur kan ha forandret elevenes oppfatninger og meninger om diverse ting, samtidig som det også kan endre deres planer for fremtiden.

Noe annet interessant vi har funnet ut er at jenter blir lettere påvirket enn gutter, og samtidig er det også langt flere jenter enn gutter som i det hele tatt velger å delta i utvekslingsprogram. Grunnen til dette er at jenter, tradisjonelt sett, er mer åpne for nye kulturer og ”folkeslag” enn gutter, og i alle fall mer villige til å la seg påvirke og å senere innrømme det. En tenker kanskje ikke at det er slike forskjeller mellom kjønnene ettersom dagens samfunn er ganske kjønnsnøytralt, men slik er det altså ikke. Undersøkelsen vår viser at flere jenter drar på utveksling, og det er jentene som også blir mest påvirket av et opphold i utlandet. Dette er kanskje det mest interessante funnet i dette forskningsprosjektet vårt.

I løpet av to måneders forskningsarbeid har vi lært en hel del, og funnet interessante og overraskende ting som vi ikke hadde forventet på forhånd.

Levanger 1. november 2006

2 SK

Vedlegg 1

Utvekslingsprogrammene

Comenius/Sokrates:

Et treårig skoleprosjekt mellom Levanger vgs, Ziemeļvalstu Gimnazija i Riga og Sint Ursula Instituut i Antwerpen fra skoleåret 2001/2002 til 2004/2005, der prosjekttemaet var "Sea and urban Development". Dette ble etterfulgt av et ettårig språkprosjekt med vår partnerskole i Antwerpen. På skolen i Levanger var det undervisning i flamsk, mens det var undervisning i norsk på skolen i Antwerpen før utvekslingen. Prosjektene legger vekt på språkopplæring, faglig samarbeid og utveksling.

Vennskap Nord-sør:

Samarbeidsprosjekt mellom Levanger vgs og Dongobesh Secondary School i Tanzania som startet skoleåret 2001/2002. Samarbeidsprosjektet de tre første årene var å skrive en bok med elevtekster fra begge skoler, og alle tekstene skulle trykkes på swahili, engelsk og norsk. Boka ble trykket med tittelen "Habari gani? Koss går det?" Målet er å skape internasjonal forståelse og innsikt i hverandres levemåte gjennom bl.a. utveksling.

Leonardo:

Samarbeid mellom Levanger vgs, Riga vocational School No 34 i Riga og West Thames College i London. Utvekslingen gjelder frisørfag og skolene samarbeider om praksisplasser for elevene. Målet er dessuten å øke ferdigheten i fremmedspråk. Utveksling foregikk i skoleåret 2005/2006.

AFS:

American Field Service, opprettet i 1914 som frivillig ambulanseskorp, gikk i 1946 over til utveksling av ungdom. AFS opererer i 60 land i Europa, Latin-Amerika, USA/Canada, Asia, Australia/New Zealand og Afrika. AFSs målsetning er fred, kommunikasjon og toleranse ovenfor andre mennesker og kulturer.

EF:

EF highschool year. Organisasjonen opererer i landene USA, Canada, Storbritannia, Irland, Frankrike, Tyskland, Spania, Australia og New-Zealand. EFs målsetning er å bryte ned språkbarrierer og bygge broer mellom ulike kulturer.

EUP:

Europeisk Ungdomsparlament ble etablert i 1987, og står nå under EUs beskyttelse. EUP er en politisk uavhengig organisasjon. Tre ganger i året møtes ti elevdelegater fra hvert europeisk land for å diskutere politikk og annet som er sentralt for en felles framtid. Vedtatte resolusjoner sendes til Europa-parlamentet. EUP tilstreber at elevdelegatene gjennom komitéarbeid og teambuilding knytter internasjonalt vennskap, samarbeid og forhandlingsteknikk. Levanger videregående skole representerte Norge med 5 elever under siste års sesjon i Bari i Italia.

Vedlegg 2

"Ungdom forsker på ungdom". Holbergprisen i skolen.

Spørreskjema

"Ungdom forsker på ungdom" er et landsomfattende prosjekt som vi ved Levanger vgs har vært så heldige å få ta del i, sammen med elever fra 10 andre skoler i Norge. Her på Levanger skal vi som har valgt samfunnskunnskap som studieretningsfag, forske på elever som har vært på utvekslingsopphold i utlandet i tilknytning til skolegangen. I dette prosjektet vil vi få hjelp fra forskere ved NTNU og UiB.

Problemstillingen er:

Hvordan har utvekslingsopphold i utlandet påvirket holdninger, atferd og karrierevalg hos den enkelte elev?

Viktige opplysninger angående spørreskjemaet:

- Du skal kun krysse av i en av svarrubrikkene på hvert spørsmål.
- Det skal ikke settes navn eller noe annet som kan spore skjemaet tilbake til den du er. Du kan på denne måten være trygg på at opplysningene du gir i fra deg ikke vil bli misbrukt.

Vi ber deg returnere spørreskjemaet til skolen i vedlagt svarkonvolutt senest 1. oktober.

Vi starter med bakgrunnsspørsmål, deretter kommer spørsmålene som angår ditt utenlandsopphold under temaene holdning, atferd og karrierevalg. Til slutt kommer noen generelle spørsmål om skolefag og politikk.

BAKGRUNNSSPØRSMÅL

1. Kjønn

- ☐ Gutt
- ☐ Jente

2. Er du elev ved Levanger vgs i dag?

- ☐ Ja
- ☐ Nei

3. Hvilket program/prosjekt var det du deltok i gjennom oppholdet? Hvis du har vært med på flere enn ett, sett kryss på det oppholdet som varte lengst.

- ☐ AFS
- ☐ EYP
- ☐ EF
- ☐ Nord-sør (Dongobesh)
- ☐ Comeinius/Sokrates (Riga, Antwerpen)
- Annet. Hvilket? _____
- ☐ Leonardo (frisør)

4. Varighet av utenlandsoppholdet

- ☐ opp til 3 uker
- ☐ 3 uker til 3 måneder
- ☐ over 3 måneder

5. Hvilken del av verden var det du dro til?

- ☐ Vest-Europa
- ☐ Øst-Europa
- ☐ Afrika
- ☐ Nord-Amerika
- ☐ Sør-Amerika
- ☐ Asia
- ☐ Australia

HOLDNINGER

Hvordan har utenlandsoppholdet forandret din holdning til:

6. politikk?

- ☐ Følger mer med
- ☐ Følger mindre med
- ☐ Ingen forskjell

7. innvandring til Norge?

- ☐ Mer positiv
- ☐ Mindre positiv
- ☐ Ingen forskjell

8. religion?

- ☐ Er blitt mer tolerant
- ☐ Er blitt mindre tolerant
- ☐ Ingen forskjell

9. fremmedspråk?

- ☐ Mer interessert
- ☐ Mindre interessert
- ☐ Ingen forskjell

10. innvandrerkultur i Norge?

- ☐ Mer interessert
- ☐ Mindre interessert
- ☐ Ingen forskjell

11. det politiske systemet i Norge?

- ☐ Mer positiv
- ☐ Mindre positiv
- ☐ Ingen forskjell

12. levestandard i Norge?

- ☐ Mer positiv
- ☐ Mindre positiv
- ☐ Ingen forskjell

ATFERD

Hvordan har utenlandsoppholdet endret din atferd med tanke på følgende:

13. Mat?

- ☐ *Prøver mer nye matsorter*
- ☐ *Prøver mindre nye matsorter*
- ☐ *Ingen forskjell*

14. Klær/klesvalg?

- ☐ *Forandret meg litt i klesvalget*
- ☐ *Forandret klesstilen min i stor grad*
- ☐ *Bruker den samme klesstilen*

15. Høflighet?

- ☐ *Er blitt mer høflig*
- ☐ *Er blitt mindre høflig*
- ☐ *Har ikke forandret min høflighet*

16. Alkoholvaner?

- ☐ *Drikker mer enn før*
- ☐ *Drikker mindre enn før*
- ☐ *Har ikke forandret mine drikkevaner*

17. Trening?

- ☐ *Trener mer*
- ☐ *Trener mindre*
- ☐ *Har ikke forandret min treningsmengde*

18. Økonomi/pengebruk?

- ☐ *Blitt mer økonomisk*
- ☐ *Blitt mindre økonomisk*
- ☐ *Ingen forskjell*

KARRIEREVALG

Har utvekslingsoppholdet påvirket utdanningen din eller utdanningsplanene dine?

19. I retning språkstudier	Ja ☐ Nei ☐
20. I retning realfag/ingeniør	Ja ☐ Nei ☐
21. I retning samfunnsfag	Ja ☐ Nei ☐
22. I retning helse/sosial/omsorg	Ja ☐ Nei ☐

Har utvekslingsoppholdet påvirket valg av jobb eller jobbplaner?

23. I retning arbeid utenlands	Ja ☐ Nei ☐
24. I retning internasjonalt solidaritetsarbeid/hjelpearbeid	Ja ☐ Nei ☐
25. I retning internasjonalt politisk arbeid	Ja ☐ Nei ☐
26. I retning reiseliv	Ja ☐ Nei ☐

GENERELLE SPØRSMÅL

27. Hvilke type fag liker/likte du best på skolen?

- ☐ Realfag
- ☐ Samfunnsfag
- ☐ Språkfag
- ☐ Yrkesfag
- ☐ Annet
- ☐

28. Hvor interessert er du i norsk politikk?

- ☐ Svært interessert
- ☐ Ganske interessert
- ☐ Ikke spesielt interessert
- ☐ Ikke interessert i det hele tatt
- ☐ Vet ikke

29. Det er vanlig å snakke om en høyreside og en venstreside i politikken. Her har vi en skala som går fra 1 på venstre side – dvs. de som står helt til venstre politisk – og opp til 10 – dvs. de som står helt til høyre politisk. Hvor vil du plassere deg selv på denne skalaen?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

- ☐ Vet ikke/Kan ikke svare

30. Bør Norge bidra med mer penger til å hjelpe fattige land?

- ☐ Ja
- ☐ Nei
- ☐ Vet ikke

31. Følger du godt med i internasjonal politikk, som for eksempel krigen i Irak, Libanon og Afghanistan, situasjonen i Sudan og lignende?

- ☐ Svært godt
- ☐ Ganske godt
- ☐ Ikke spesielt godt
- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ Vet ikke

32. Hvor aktiv er du i organisasjoner, der internasjonalt arbeid er viktig?

- ☐ Svært aktiv
- ☐ Ganske aktiv
- ☐ Ikke spesielt aktiv
- ☐ Ikke aktiv i det hele tatt
- ☐ Vet ikke

*Har du kommentarer eller noe du
ønske å tilføye, kan du gjøre det her.*

Takk for innsatsen!

Vedlegg 3

"Ungdom forsker på ungdom". Holbergprisen i skolen.

Spørreskjema (for elever som ikke har vært på utveksling)

"Ungdom forsker på ungdom" er et landsomfattende prosjekt som vi ved Levanger vgs har vært så heldige å få ta del i, sammen med elever fra 10 andre skoler i Norge. Her på Levanger skal vi som har valgt samfunnskunnskap som studieretningsfag, forske på elever som har vært på utvekslingsopphold i utlandet i tilknytning til skolegangen. I dette prosjektet vil vi få hjelp fra forskere ved NTNU og UiB.

Problemstillingen er:

Hvordan har utvekslingsopphold i utlandet påvirket holdninger, atferd og karrierevalg hos den enkelte elev?

Viktige opplysninger angående spørreskjemaet:

- Du skal kun krysse av i en av svarrubrikkene på hvert spørsmål.
- Det skal ikke settes navn eller noe annet som kan spore skjemaet tilbake til den du er. Du kan på denne måten være trygg på at opplysningene du gir i fra deg ikke vil bli misbrukt.

Vi ber deg returnere spørreskjemaet til skolen i vedlagt svarkonvolutt senest 1. oktober.

Vi starter med bakgrunnsspørsmål, deretter kommer spørsmålene som angår ditt utenlandsopphold under temaene holdning, atferd og karrierevalg. Til slutt kommer noen generelle spørsmål om skolefag og politikk.

BAKGRUNNSPØRSMÅL

1. Kjønn

- ☐ Gutt
☐ Jente

2. Er du elev ved Levanger vgs i dag?

- ☐ Ja
☐ Nei

GENERELLE SPØRSMÅL

27. Hvilke type fag liker/likte du best på skolen?

- ☐ Realfag

- ☐ Samfunnsfag
- ☐ Språkfag
- ☐ Yrkesfag
- ☐ Annet

☐

28. Hvor interessert er du i norsk politikk?

- ☐ Svært interessert
- ☐ Ganske interessert
- ☐ Ikke spesielt interessert
- ☐ Ikke interessert i det hele tatt
- ☐ Vet ikke

29. Det er vanlig å snakke om en høyreside og en venstreside i politikken. Her har vi en skala som går fra 1 på venstre side – dvs. de som står helt til venstre politisk – og opp til 10 – dvs. de som står helt til høyre politisk. Hvor vil du plassere deg selv på denne skalaen?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

- ☐ Vet ikke/Kan ikke svare

30. Bør Norge bidra med mer penger til å hjelpe fattige land?

- ☐ Ja
- ☐ Nei
- ☐ Vet ikke

31. Følger du godt med i internasjonal politikk, som for eksempel krigen i Irak, Libanon og Afghanistan, situasjonen i Sudan og lignende?

- ☐ Svært godt
- ☐ Ganske godt
- ☐ Ikke spesielt godt
- ☐ Ikke i det hele tatt
- ☐ Vet ikke

32. Hvor aktiv er du i organisasjoner, der internasjonalt arbeid er viktig?

- ☐ Svært aktiv
- ☐ Ganske aktiv
- ☐ Ikke spesielt aktiv
- ☐ Ikke aktiv i det hele tatt
- ☐ Vet ikke

Har du kommentarer eller noe du ønske å tilføye, kan du gjøre det her.

Takk for innsatsen!

Vedlegg 4

Levanger videregående skole
Kirkegata 1
7600 Levanger

19. september 2006

Til nåværende og tidligere elever ved Levanger vgs med opphold i utlandet under skolegangen.

Elevene i faget Samfunnskunnskap, 2 SK, deltar i et forskningsprosjekt som heter ”Ungdom forsker på ungdom”, som igjen er en del av prosjektet ”Holbergprisen i skolen” ved Universitetet i Bergen (UiB).

De skal prøve å finne ut noe om utvekslings elever og hvordan utenlandsoppholdet har påvirket dem. Problemstillingen er: ***Hvordan har utvekslingsopphold i utlandet påvirket holdninger, atferd og karrierevalg hos den enkelte elev?***

Metodene de vil bruke i dette arbeidet er spørreundersøkelse, intervju og statistikk. De har prøvd å spore opp alle elever som har vært på utenlandsopphold de siste 5 årene, det vil si fra og med skoleåret 2001/2002. Alle får tilsendt et spørreskjema, og **det er svært viktig at du svarer på dette for at undersøkelsen skal bli vellykket for elvene. Det er dessuten viktig at svarfristen blir overholdt.**

Undersøkelsen skal være anonym, og du skal ikke skrive navn på spørreskjemaet.

Ytterligere informasjon om prosjektet ligger på skolens hjemmeside www.levanger.vgs og om Holbergprisen på www.holbergprisen.no.

Ved spørsmål kan du også kontakte en av oss.

Vi takker for bidraget ditt!

Erik Ree
Seksjonsleder samfunnsfag

Petter Svelmo
Lektor samfunnsfag